

Сучасні психологічні та педагогічні методи викладання

Шевченко М.В.

викладач кафедри англійської мови технічного спрямування №1

Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут»

м. Київ, Україна

НАОЧНІСТЬ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Значну роль у навчанні англійської мови студентів вищих навчальних закладів відіграє наочність, адже за допомогою неї легше сприймаються іншомовні слова, фрази, повідомлення, тощо.

Наочність у навчанні, як зазначено в «Українському педагогічному словнику» С.У. Гончаренка [4, с. 224], є одним із базових дидактичних принципів, відповідно до якого навчання будується на конкретних образах, що безпосередньо сприймаються студентами. Першим такий принцип обґрунтував Я.А. Коменський, а в сучасній дидактиці наочність розглядають як ілюстрацію до матеріалу, що вивчається, опору для абстрактного мислення та як джерело знань, на основі якого формуються чуттєві уявлення й поняття. Засоби наочності застосовуються перед вивченням нового матеріалу, а також у процесі засвоєння, повторення й перевірки знань.

Як відомо, зоровий і звуковий канали слугують головними постачальниками інформації про все, що відбувається навколо. Для людини є звичним, природнім і закономірним, спостерігаючи за об'єктом, чути звук, який супроводжує його, й навпаки: якщо до слуху доноситься тільки звук, то слухач намагається уявити джерело цього звуку, ідентифікувати його з образами своєї зорової пам'яті [1, с. 28]. Таким чином, наочність полегшує процес занесення лексичних одиниць і граматичних конструкцій до пам'яті, оскільки пропускну здатність зорового аналізатора є в 100 разів більшою, ніж у системи «вухо-

мозок», що може пропускати до 50 біт інформації за секунду. Особа, яка лише слухає, запам'ятовує 15% мовної інформації, яка тільки бачить – 25% зорової інформації, а та, яка слухає і бачить одночасно – 65% наданої інформації [3, с. 30].

Існують такі види наочності, як зазначає С.Л. Вігман [2, с. 20]:

- натуральна (природна) – об'єкти і явища, які зустрічаються в дійсності;
- образотворча – різноманітні екранні засоби (фільми, діафільми), графічні навчальні посібники (схеми, таблиці, зображення), макети;
- словесно-образна – різновиди звукових засобів навчання (аудіо- й відеозаписи).

До вищезазначених видів наочності можна додати ще її форми, згідно з І.О. Зимньою [6, с. 156-158]: зовнішню та внутрішню.

Зовнішня наочність (предметна або образотворча), що застосовується на початкових етапах формування мовного вміння, ґрунтується на безпосередньо-чуттєвому відображенні дійсності (сприйнятті). Засобами такої форми наочності (показ схеми, відео) мовцеві задаються смисловий зміст і логічна послідовність висловлювання, що в результаті створюють смислову опору говоріння, оскільки завдання мовця в цьому випадку полягає лише в описі того, що він бачить, але що не зберігає його оперативна пам'ять. Увага того, хто говорить, спрямована тільки на формулювання або оформлення цього смислового змісту відомими йому мовними засобами. Внутрішня наочність служить перехідним елементом від «опорного» висловлювання до самостійного, яке здійснюється мовцем за власною програмою. Тобто, у процесі навчання студентам пропонується здійснити опору на попередньо отримані ними й збережені в пам'яті знання.

Для розуміння іншомовних слів необхідно, щоб у пам'яті збереглися їх звукові та графічні образи, пов'язані зі значенням. Для цього на заняттях з англійської мови можна використовувати візуальні й автентичні аудіовізуальні засоби, в яких, як у жодних інших, відображаються особливості написання і

звучання слів, а також об'єкти та явища, які вони позначають, – усі знання, необхідні студентам у певний момент їхнього навчання.

Візуальні засоби навчання (малюнки, проекції, неозвучені відеозаписи) сприймаються через зорові аналізатори, тобто безпосередньо чуттєво-наочним способом.

Аудіовізуальні засоби навчання, як стверджує А.М. Гуржій [5, с. 22], за педагогічними можливостями можна використовувати як засоби навчальної інформації для:

- автономного подання нової навчальної інформації;
- ілюстрації до пояснень викладача, зокрема створення наочної опори для сприйняття і розуміння зв'язків між явищами та процесами;
- підвищення доступності навчання;
- формування зацікавленості студентів навчанням;
- урізноманітнення форм проведення занять;
- інтенсифікації процесу вивчення, включаючи процес подачі навчального матеріалу.

Цілі застосування наочності під час повідомлення знань, відповідно до І.О. Зимньої [6, с. 155] є такими:

1) семантизації (розкриття понятійної семантико-сислової сторони мовних одиниць і мовних правил);

2) організації запам'ятовування через встановлення міцного зв'язку між вербальним (словесним) і наочно-чуттєвим образом.

У плані розвитку мовленнєвих вмінь говоріння наочність може використовуватися для:

1) продукування зразка мовлення (зразка вимови, інтонації, а також лексико-граматичного);

2) обмеження кола лише таких предметів і явищ, словесне вираження яких відоме мовцю;

3) створення смислової опори (зазначення логічної послідовності, а також об'єкта фрази) для побудови всієї цілі висловлювання;

4) утворення ситуації спілкування, що стимулює говоріння.

Отже, наочність на заняттях з англійської мови виконує одну з найважливіших функцій – дидактичну, складовими якої є ілюстративна, стимулююча та креативна функції, які, як відомо, підсилюють інтерес осіб, які навчаються, до вивчення іноземної мови й інформації, що нею подається. Крім того, наочність значно полегшує навчальний процес, скорочуючи час на пояснення понять, об'єктів, явищ, тощо, надаючи можливість представити їх за допомогою схем, зображень, таблиць, а також на відео, і стаючи, таким чином, незамінною складовою заняття з англійської мови у вищому навчальному закладі.

Література:

1. Абдрахманова И. Э. Понимание, восприятие, восприятие речи, звуко-зрительное восприятие и российская аудиовизуальная культура на занятиях с иностранными студентами / И. Э. Абдрахманова // Наука и школа. – М., 2009. – № 6. – С. 27-30.
2. Вигман С. Л. Шпаргалка по педагогике : [учеб. пособие]. – М. : ТК Велби, 2005. – 40 с.
3. Волошинова Л. В. Сучасні аудіовізуальні технології у вивченні іноземної мови : [наук.-метод. посіб.]. / Л. В. Волошинова. – К. : Знання України, 2007. – 152 с.
4. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник : [довідкове вид.]. / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 374 с.
5. Гуржій А. М. Візуальні та аудіовізуальні засоби навчання : [Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.]. / А. М. Гуржій, В. П. Коцур, В. П. Волинський, В. В. Самсонов; Ін-т педагогіки АПН України. Наук.-метод. центр орг. розробки та вир-ва засобів навчання. – К., 2003. – 173 с.
6. Зимняя И. А. Психологические аспекты обучения говорению на иностранном языке. – М. : Просвещение, 1985. – 160 с.